Baroko šventovė – literatūros klasikų krikšto bažnyčia

Baroque Sanctuary - Baptismal Church of Literary Classics

XIX a. Anykščiai iš kitų Aukštaitijos miestų ima išsiskirti ypatingomis asmenybėmis – čia gimusiais ir užaugusiais rašytojais – lietuvių literatūros klasikais. Rašytojų ryšys su Anykščiais buvo ypatingas visą gyvenimą ir yra įtaigiai išreikštas jų kūriniuose, kuriuos anykštėnai brangina ir saugo. Antanas Baranauskas, Jonas Biliūnas, Antanas Vienuolis-Žukauskas suformavo kultūrinę Anykščių tapatybę, kurioje senoji barokinė šventovė įprasminta kaip tikinčiųjų kalbamų ir giedamų maldų erdvė, kurioje patiriamas Dievo artumas, dvasinio nušvitimo akimirkos, išgyvenamas sakramentinis ramybės pojūtis.

Poetas Antanas Baranauskas, pakrikštytas šioje šventovėje 1835 m. sausio 17 d., daina tapusiame eilėraštyje „Dainu dainelę" (1857 m.) rašė:

„Anykščių miestas, kalnais apriestas,
Pakraščiais Šventos upelės,
Lanko bažnyčią visų šlykščių
Kasnedėl visi žmonelės.
Giesmėm ir maldom, net klausant saldu,
Bažnyčios mūrus siaudina,
Giesmėm malonės ir dėkavonės
Dievišką širdį griaudina."

„Kelionė Petaburkan" jaunasis poetas Antanas Baranauskas, būdamas toli nuo gimtinės, eilėmis parašytuose laiškuose tėvams į Anykščius vėl grįžta prie krikšto bažnyčiose patirto giliausio tikėjimo gelmės:

„Vidur vilnių jau pasiekėm mes Bažnyčios dugnį;
Dvasia Šventa mums krūtinėj kursto šventą ugnį.
Draugėn šventais pajautimais pinamės kaip gijom."

Rašytojas, humanistas Jonas Biliūnas, pakrikštytas Anykščių barokinėje šventovėje 1879 m. balandžio mėn., nors patyręs ir tikėjimo krizę, gyvenimo pabaigoje išgyveno Dievo tikrumo ir artumo malonę, laiške žmonos motinai Agotai Janulaitienei iš Zakopanės 1907 m. lapkričio 22 d. tai paliudydamas:

„<...> daug skaitau ir mąstau. Ir persitikrinau, kad brangiausias ir švenčiausias daiktas žmogui yra Tikėjimas. Jisai tik žmogų nuramina ir laimingą padaro."

Rašytojas Antanas Vienuolis-Žukauskas, pakrikštytas Anykščių barokinėje šventovėje 1882 m. balandžio mėn. dėl sovietinės cenzūros negalėjęs atvirai išsakyti savo tikėjimo literatūros kūriniuose, tapo naujosios neogotinės Anykščių bažnyčios mecenatu – finansavo poeto, vyskupo Antano Baranausko biusto bažnyčioje sukūrimą ir padovanojo bažnyčiai vertingą arnotą.

During the 19th century Anykščiai began to stand out among other towns in Aukštaitija because of its special personalities - the writers born and raised here - the classics of Lithuanian literature.

The writers' relationship with Anykščiai was special throughout their lives and was powerfully expressed in their works which have been cherished and preserved by Anykščiai residents. Antanas Baranauskas, Jonas Biliūnas, Antanas Vienuolis-Žukauskas shaped the cultural identity of Anykščiai, in which the old Baroque church played a prominent part as a place of prayers spoken and hymns sung by the faithful, where one experienced the closeness to God, moments of spiritual enlightenment, and the sacramental sense of peace.

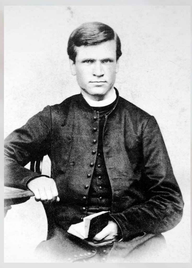
The poet Antanas Baranauskas, who was baptised in the church on 17 January 1835, described it in his poem "Dainu dainelė" ("I Sing a Song") (1857).

In the poem "Kelionė Petaburkan" ("The Journey to Petaburkas"), being far from his homeland, in the verse letters he wrote to his parents in Anykščiai, Antanas Baranauskas returned to the depths of faith he experienced in the church of his baptism.

Jonas Biliūnas, a writer and humanist, was baptised in the Baroque shrine in Anykščiai in April 1879. Even though he had a crisis of faith, at the end of his life experienced the grace of God's certainty and closeness as he testified in his letter to his wife's mother Agota Janulaitienė from Zakopane on 22 November 1907:

„<...> I have been reading and thinking a lot. And I have found that the most precious and sacred thing for a human being is Faith. It sets one's mind at rest and makes one happy."

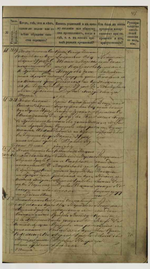
The writer Antanas Vienuolis-Žukauskas, baptised in the Baroque church of Anykščiai in April 1882, was unable to openly express his faith in his literary works due to Soviet censorship. However, he became a patron of the new Neo-Gothic church of Anykščiai as he financed the creation of a bust of the poet and bishop Antanas Baranauskas in the church and donated a valuable chasuble.

Antanas Baranauskas (1835–1902), 1878 m.

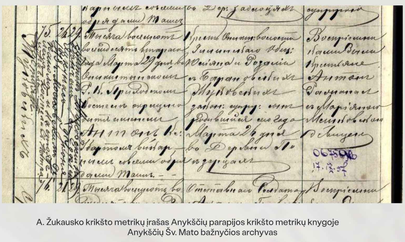
Antano Baranausko krikšto metrikų įrašas Nr. 1333
Anykščių parapijos 1830–1835 metų krikšto metrikų knygoje.
Anykščių Šv. Mato bažnyčios archyvas

J. Biliūno krikšto metrikų įrašas
Anykščių parapijos metų krikšto metrikų knygoje.
Anykščių Šv. Mato bažnyčios archyvas

Antanas Vienuolis-Žukauskas (1882–1957), 1925 m.,
A. Baranausko ir A.Vienuolio-Žukausko
memorialinis muziejus

A. Žukausko krikšto metrikų įrašas Anykščių parapijos krikšto metrikų knygoje
Anykščių Šv. Mato bažnyčios archyvas

Antanas Vienuolis-Žukauskas (1882–1957),
1925 m., A. Baranausko ir A.Vienuolio-Žukausko
memorialinis muziejus